

Datum: 2012-12-04
För publicering

Minnesanteckningar

- Byanätsgruppen inom Bredbandsforum

Datum: 4 december 2012

Tid: 9:30-15:00

Plats: Region Gotland, Visborgsallen 19, Visby

Deltagare

Åsa Odell (LRF)

Björn Galant (LRF)

Camilla Nyroos (PTS)

Ulrik Strömberg (HSSL)

Eva Nypelius (Region Gotland)

Karin Erneholt (Skanova)

Camilla Jönsson (SSNf)

Marcus Ternstedt (ByNet)

Tore Johnsson (VG Regionen)

Mattias Svanold (BBF/PTS)

Patrik Sandgren (BBF/PTS)

AGENDA för mötet

- Öppnande av möte
- Så gör vi på Gotland
- Rekapitulering av förra mötet
- Byanätsworkshop – en uppsummering
- Tankar kring en samarbetsorganisation för byanät
- LUNCH
- Byanätsdeklaration
- Uppdatering av "Bredband till byn" skriften
- Snabb kunskapsöversikt (Telestolpar och bredbandsstöd)
- Övriga frågor
- Nästa möte (11 februari 2013)
- Mötets avslutande

Sammanfattning

Mötet den 4:e december innebar fokus på tre aspekter – bynätorganisation, bynätdeklaration och "Bredband till byn"-skrift:

Bynätorganisation

För det första uppmärksammades framtiden för bynäten och då särskilt frågan om behovet av att *organisera bynäten*. En studie av Stelacon presenterades och diskuterades. Gruppen bedömde att det viktigaste i nuläget för att understödja bynäten är kunna tillhandahålla:

- Oberoende¹ och lokal förankring²
- Sakkunskap inom bredband och telekom
- Orientering i finansieringsmöjligheter (stöd)

Bredbandskoordinatorer så kallade "bredbandslotsar" lyftes fram som ett alternativ till en organisation. Modellen med lotsar användes ibland annat Västra Götaland, Västmanland och Skåne.

Beslut: Frågan runt en tentativ organisation skall fortsätta att diskuteras vid nästa möte efter närmare genomläsning av Stelacons rapport.

Bynätdeklaration

För det andra diskuterades kvalitet och nyckeltal för bynät. Idag finns ingen enhetlig information att tillgå. Två förslag på "*bynätdeklaration*" presenterades. Syftet med en deklaration är att ge en överblick av var näten finns, vilket är viktigt ur såväl politisk som affärsmässig synvinkel. Vem som skall ansvara för det insamlade materialet och kvaliteten diskuterades. Bland de alternativ som diskuterades fanns a.) en nationell myndighet (Jordbruksverket eller PTS), en regional myndighet (Länsstyrelserna) eller c.) Fristående organisation (Bynätorganisation)

Beslut: Västra Götalandsregionen har talat med Länsstyrelsen i Västra Götaland om test av deklarationen och tror de är intresserade av att vara testpiloter. Resultaten från piloten kommer återföras till gruppen.

Bredband till byn

För det tredje diskuterades *informationsbehovet* till byalag. Utkast till en uppdaterad "*fiber till byn*" skrift presenterades. Synpunkter skall ha inkommit **senast den 14 december**. Behovet av att få ut informationen så snart som möjligt.

Frågan om distribution berördes också (hur och på vilket sätt informationen skall distribueras)

Beslut: Nytt utkast cirkuleras till gruppen. Frågan runt distribution bordläggs till nästa möte.

¹ Med oberoende avses här att det inte ska råda något tvivel om var lojaliteten ligger. Det som efterfrågas är en part som tar bynätens intresse.

² Eftersom villkoren och förutsättningarna ser väldigt olika ut i landet samt det faktum att byggnation kräver förtroende (socialt kapital) mellan samtliga involverade behövs lokal kännedom

Minnesanteckningar

Presentation av representanter från länsstyrelse och region

Mötet inleddes med att representanter från region Gotland och Länsstyrelsen gästade mötet och berättade om hur bredbandsarbetet fungerat på Gotland. Framgångarna för utbyggnaden av bredband på landsbygden har baserats på sockenlag (byalag)

Vid sidan om lokalt engagemang genom sockenlagen har tre framgångsfaktorer identifierats

- a. Politisk förankrad strategi för utbyggnaden av bredband på landsbygden
- b. Tydlig ansvarig för bredbandsfrågan
- c. Samarbete mellan lokal och regionalnivån

2. Rekapitulering av förra mötet

På gruppens första möte deltog Åsa Möller från Näringsdepartementet. Hon berättade om bakgrunden till byanätsgruppen.

Gruppens direktiv genomlystes och förväntningar på arbetet formulerades.

Lars Hedberg och Lars Björkman (EkoT konsult) deltog och berättade om lärdomarna från projektet "Byanät för bredband i världsklass".

Patrik Sandgren gjorde en dragning om bredbandssituationen på landsbygden i Sverige.

3. Byanätsworkshopen

Den 23:e oktober hölls en workshop om olika scenarion om framtiden för byanäten. Totalt deltog strax över 40 personer.

Det praktiska genomförandet

Utvärdering av workshopen visade att upplägget fungerade men att det fanns en betydande förbättringspotential i den lokal som användes. Tre förbättringsområden kan identifieras för kommande arrangemang

Mer tid - Det finns ett behov av tid för att socialisera. Innan deltagarna kände att de kunde sätta igång med operativt arbete ville de först bekanta sig med varandra, vilket det inte skapats tid för. Även framförhållningen med information till de som fungerade som ordförande och sekreterare i grupperna var för kort, vilket gav längre startsträcka för den operativa diskussionen.

Färre frågor - De frågor som avhandlades var breda och komplexa. Det gavs i praktiken lite tid för varje enskild fråga.³

³ Notera dock att även uppfattningen om att relevanta frågor och aspekter utelämnats också påtalades.

Lokalanpassning – Diskussionsklimatet blev lidande när lokalen inte var optimerad för ändamålet (för liten och för dåligt möblerad)

Innehållet i huvudslutsatser

Med reservation för den mångfald av frågor som utkristalliserade sig inom de olika grupper som arbetade under workshopen och med respekt för att de aspekter som framfördes i plenum delvis skiljde sig åt kan följande slutsatser göras:

Byanätsorganisation: Det förefaller finnas ett behov av en samlande kraft, det vill säga "en dörr in" för byanät, gärna i form av en helpdesk / (rådgivning).

Nätägande: Det finns en uppfattning om vikten av att äga nätet, medan frågan om förvaltning (drift och underhåll) ses som en separat entitet. Dock varierar det i praktiken hur ägande och drift sköts. Det finns också ett tidsperspektiv i frågan. På kort sikt (i en uppbyggnads fas) kan en lösning förefalla vara rätt i ett längre perspektiv en helt annan när strukturerna "satt sig".

Villkorskláusuler: Det finns en uppfattning att mindre nät ska omfattas av lägre krav. Detta gör att näten kan stämpas som hobbyprojekt det vill säga något som inte behöver tas seriöst. Det bör också understrykas att nätägande innebär skyldigheter i form av bland annat datalagring och dokumentation vilket det saknas information om idag. Inte minst bör stödgivande myndigheter uppmärksamma detta när stöd beviljas.

4 En samlingsorganisation för byanät

Med utgångspunkt från en studie från Stelacon där 19 organisationer intervjuats diskuterades tre frågor:

1. Behövs en samlingsorganisation?
2. (Om så är fallet) Hur skulle en samlingsorganisation se ut?
3. Vad skulle en samlingsorganisation kosta i uppstart och drift?

I sin rapport framför Stelacon tre rekommendationer:

- På kort sikt bör en help-desk startas.
- På medellång sikt finns behov av att analysera formerna för organisationen (detta kräver dock att inriktning på organisationen bestämts).
- På långsikt är det osäkert om behovet av en organisation kvarstår eller om detta kan axlas av andra organisationer eller genom att marknaden konsoliderats⁴.

⁴ Sistnämnda implicerar möjligheten att befintliga marknadsaktörer förvärvar byanäten.

Den diskussion som följade uppmärksammade att vissa frågor av gemensamt slag (upphandling och avtalsmallar) bör ha sin hemvist i en nationell organisation. Andra frågor (finansieringslösningar och stöd) bör hanteras regionalt eller lokalt. De tre mest centrala behoven är:

- Oberoende⁵ och lokal förankring⁶
- Sakkunskap inom bredband och telekom
- Orientering i finansieringsmöjligheter (stöd)

Eftersom oberoende är centralt för trovärdigheten är hemvist för en samarbetsorganisation strategiskt viktig och det finns skäl att överväga om andra alternativ än tillskapandet av en organisation är rätt väg att gå. Flertalet organisationer rymmer redan idag byanäten. På Gotland är dessutom en regional organisation för "sockennäten" under uppbyggnad.

En tentativ organisation kan ha väldigt olika mandat och ansvar: allt från ren information till att vara en marknadsaktör som sluter avtal med andra parter på medlemmarnas vägnar. I nuläget finns det många disparata spår för vad man tycker att denna organisation ska göra. Detta talar för att det behövs en djupdykning i former och behov.

Gruppen beslöt att läsa igenom Stelacon-rapporten till nästa möte för att därefter försöka nå en rekommendation för nästa steg.

Frågan ställdes också om det i nuvarande marknadssituation verkligen går att sätta igång en central organisation då det förutsätter att regioner och länsstyrelser jobbar på samma eller likartat sätt. I diskussionen berördes därför att ett alternativ till en organisation skulle kunna vara "bredbandskoordinatorer". Detta är ett koncept som framgångsrikt prövats bland annat Västra Götalandsregionen, i Skåne och i Västmanland.

Ett sätt att komma vidare vore att ge LSB (Länssamverkan bredband 2.0)⁷ ansvar för den första delen, en helpdesk. Därefter skulle det vara möjligt att skala upp engagemanget i fler frågor. Fördelen att använda LSB är organiseringen av bredbandshandläggare. I nuläget finns det dock inget formellt mandat eller någon praktisk organisation för att handha en helpdesk. Det påpekades också att länsstyrelserna har ett holistiskt perspektiv och att de ytterst representerar statsmakten. Om frågan överförs på länsstyrelserna riskerar "gräsrotsperspektivet" (det vill säga att enbart se till byanätens intresse) försvagas eller gå helt förlorat.

⁵ Med oberoende avses här att det inte ska råda något tvivel om var lojaliteten ligger. Det som efterfrågas är en part som tar byanätens intresse.

⁶ Eftersom villkoren och förutsättningarna ser väldigt olika ut i landet samt det faktum att byggnation kräver förtroende (socialt kapital) mellan samtliga involverade behövs lokal kännedom

⁷ LSB är ett regeringsuppdrag som PTS har sedan våren 2012. LSB utgör en samarbetsplattform för samtliga länsstyrelser och regioner där bredbandsansvariga på handläggarnivå kan träffas för diskussion av bredbandsrelaterade frågor.

Det påtalades att exempelvis HSSL skulle kunna fylla rollen som rådgivande part redan i nuläget. Verksamheten skulle kunna organiseras som en fristående enhet med men möjlighet att dra nytta av HSSLs kansli, organisation och namn. Arrangemanget kräver dock ett finansiellt tillskott.

Mot argumenten att nyttja en befintlig organisation lyftes möjligheten att skapa något genuint nytt. En myndighetsfinansierad upphandlad helpdesk av den typ som nyttjats för att informera om Telias kopparnedläggning lytes fram. PTS som ansvarat för sistnämnda framhöll dock att uppstarten av en help-desk är ett ganska omfattande jobb. Det krävs att det finns resurser att upphandla, utbilda samt kontinuerligt följa upp funktionen

Olika lösningar påtalades också där förslagsvis ett regeringsuppdrag skulle kunna ges till varje län eller region med möjlighet att göra på det sätt som förefaller bäst givet förutsättningarna. Detta skulle innebära att vissa län kan välja lokala organisationer för en "helpdesk", medan ett annat län upphandlar en bredbandslots. Poängen skulle vara att inte bygga fast sig i en struktur som kanske inte fungerar överallt.

5. Byanätsdeklaration

Det finns idag 21 länsstyrelser och en handfull regioner som har olika sätt att dokumentera de byanät som byggs med offentligt stöd. Det finns ingen central översikt var byanäten är lokaliserade, hur många de är, antal hushåll med mera. Denna vitala information är nödvändig ur ett affärsutvecklingsperspektiv och för att få en bättre bild av vilka resultat offentligt stödda satsningar gett. Behovet är därför stort av en sammanhållen deklaration, det vill säga en förteckning med nyckeltal för bredbandsnät. Denna deklaration bör förslagsvis inkluderas i slutrapportering av projektet och samlas centralt samt göras sökbar.

Två förslag till hur en deklaration skulle kunna se ut har presenterats. Gruppen beslöt att försöka initiera en pilot. Västra Götalandsregionen har talat med Länsstyrelsen i Västra Götaland om test av deklarationen och tror de är intresserade av att vara testpiloter. Om piloten blir av ska resultaten återföras till gruppen. Denna återrapportering bör även svara på frågorna: hur komplett kan ett byanätsregister bli (antal aktörer), vad ska det inkludera (innehåll), och vem som ska ha hand om det (ansvar).

Sistnämnda punkt (ansvarig) rymmer primärt tre alternativ

- a. Nationell myndighet (Jordbruksverket eller PTS)
- b. Regional myndighet (Länsstyrelserna)
- c. Fristående organisation (Byanätsorganisation)

6. Uppdatering av broschyren "Bredband till byn"

Ändringar av det som togs upp i diskussionen kommer jobbas igenom och nytt utkast skickas ut per mail. Samtliga ändringsförslag skickas till Patrik Sandgren senast 14:e december.

Den gamla broschyren "Bredband till dig på landsbygden" togs fram av LRF och SSNf och har varit väldigt populär. Den har dock förlorat i aktualitet och det behövdes därför en uppdatering. En ny version beräknas finnas på plats under det första kvartalet 2013. Ett utkast till manus har arbetats fram.

Med utgångspunkt från manuset framfördes följande synpunkter på mötet

- Plädering för varumärket "Fiber till byn – vilket dock inte är en teknikneutral titel.
- Behov av förtydligande av vad KO, TO och nätägare innebär.
- Tveksam över beskrivningen av byanätsprocessen. Ordet "förstudie" bör möjligen bytas ut till "analys".
- I processbilden bör "Avtal" möjligen komma efter "Beslut".
- Avsnitt om behovet av tillstånd från kommuner, Trafikverket etc saknas. Avsnittet "Driv nätet" bör också innefatta att ta hand om nya anslutningar.
- "Skapa en förening" borde möjligen komma tidigare i processbeskrivningen.
- Det kan tydliggöras att den som får stöd ska vara medveten om att vissa skyldigheter följer med att bli nätägare.
- Det bör framgå tydligare att grävkostnaden går att påverka och kan minskas vilket kan förändra kalkylerna.
- Broschyren får inte bli avskräckande för ett byalag som inte kommit så långt i processen. Ett förslag är att lägga in lite positiva exempel och en mer positiv känsla i texten. (Detta är dock beroende på vem som ska vara mottagare av denna).
- Tipsen/länkarna ska samlas i slutet av broschyren.
- Marknadsanalysbeskrivningen behöver skärpas, det har ju en väldigt stor vikt för ett byanät, dessa är en förutsättning för offentligt stöd.
- Skrivningar om regionala kluster (dvs att bylag i samverkan kan bli en kraft som påverkar) saknas.
- Lantmäteriet, Jordbruksverket och Tillväxtverket bör erbjudas plats för synpunkter, möjligen också andra aktörer så som Rala.

Distribution av materialet berördes också kort. SSNf såg möjligheter att torgföra det hela på en kommande konferens (mars 2013). HSSL såg möjlighet att nyttja samutskick till sina medlemmar. Frågan får dock diskuteras vid kommande möten.

10. Snabb kunskapsöversikt (telestolpar & bredbandsstöd)

Telestolpar

Patrik Sandgren berättade om möjligheterna att nyttja de telestolpar som finns på landsbygden (tillhör telestationer som kommer läggas ned) för lufthängd fiber. Enligt ledningen för Skanova ska inte stolparna användas för detta. De ska monteras ned.

Gruppen ansåg att frågan därmed var utredd, men att mer information om lufthängda ledningar skulle kunna förmedlas av IT-norrbotten eller AC-net om behov uppstår framledes.

Bredbandsstöd

I september aviserades en förstärkning av bredbandsmedel med 600 miljoner kr varav 480 miljoner till LBP, och 120 miljoner kr för offentlig medfinansiering till PTS. Dessa medel ska vid årsskiftet fördelas med en pott till varje enskild länsstyrelse, det blir inte "först till kvarn"- förfarande som användes fram till våren 2012.

Utmaningen här blir dock att alla medel måste vara beslutade till årsskiftet 2013/2014. Redan i mars/april 2013 kommer det ske en sondering av vilka län som inte har avsättning för sina stödmedel. Det är sedan upp till Jordbruksverket att bedöma om medlen ska omfördelas till län med större efterfrågan. Utslagsgivande kommer bli volymen på ansökningar som varje län kan uppvisa. Innevarande medel kan betalas ut 2013-2015 men måste beslutas om 2013.

I nuläget finns tydliga indikationer att det nya Landsbygdsprogrammet inte kommer att starta förrän 2015, på grund av långdragna budgetförhandlingar på europeisk nivå. 2014 kan därför bli ett mörkt år.

10 Övrigt

Skrift om markåtkomst

Björn Galant skissar på en kortare text om markåtkomst vid byggande av byanät som kommer presenteras för gruppen. LRF har fått information om att vissa boende tycker att de har fått oproportionerligt mycket grävning på sin mark jämfört med grannarna vid byanätsprojekt. Poängen med byanät ska vara solidaritetsprincipen – dvs att bjuda varandra på markåtkomsten – men det finns skäl att uppmärksamma markfrågan ytterligare.

Missiv från It- och energiminister Anna-Karin Hatt

Gruppen har fått ett missiv underskrivet av statsrådet. I missivet lyfts byanätsmodellen fram. Missivet är fritt att använda för att styrka behovet av lokalt engagemang för att få bredband på landsbygden. Det kommer också att skickas med i den uppdaterade broschyren för bredband till landsbygden som gruppen arbetar med.

11 Nästa möte, Stockholm, 11 februari, 10-14.

Gruppen diskuterade lokalisering för kommande möten. Nästa möte sker den 11 februari kl 10-14 i Stockholm hos LRF på Kungsholmen.

De kommande mötena kan dock hållas på andra håll, Säfte framfördes som förslag, eller Årjäng. Andra förslag är Roslagen. Förslag av konkret natur kan tillsändas Patrik.